

ZPRÁVA O ČINNOSTI MATICE ČESKÉ ZA ROK 2024

Matice česká v roce 2024 uspořádala pro své členy rekordní počet akcí, které se zaměřují na literární a historickou paměť. Roční program zahájila komentovaná prohlídka výstavy „Příběh zámecké knihovny Újezd Svatého Kříže“ v Historické budově Národního muzea, kterou nás provedl její hlavní autor Petr Mašek z oddělení zámeckých knihoven Knihovny NM. S velmi dobrým ohlasem se setkala také podrobná dubnová komentovaná prohlídka výstavy „Baroko v Bavorsku a v Čechách“ rovněž v Historické budově NM, a to především zásluhou Jany Kunešové z oddělení starších českých dějin Historického muzea NM, která patřila do jejího autorského týmu. Výstava byla připravena ve spolupráci s Domem bavorských dějin v Řezně, kde měla také premiéru.

Zaběhnutý a členy oblíbený cyklus komentovaných prohlídek pražských kostelů pokračoval v průběhu celého roku 2024. Michal Hladík nás provedl kostelem sv. Jakuba Staršího ve Stodůlkách, jehož současná podoba pochází až z počátku 20. století. Zcela mimořádnou návštěvnost měla prohlídka baziliky Nanebevzetí Panny Marie a přilehlých prostor premonstrátského kláštera na Strahově s Jindřichem Zdíkem Miroslavem Jordánkem, umocněná menším varhanním koncertem. Dále jsme měli možnost seznámit se s bohatou historií kostela sv. Martina ve zdi na Starém Městě, rovněž tak i se dvěma žižkovskými kostely, sv. Anny, kde nás podrobně provedl zdejší kostelník Ladislav Klíma, a sv. Prokopa na Sladkovského náměstí, kde se nám věnoval místní farář Vít Uher. Uskutečnila se také prohlídka původně románského kostela sv. Vavřince v Jinonicích, který je spojen s působením obrozeneckého spisovatele Antonína Jaroslava Puchmajera. Nedaleko vstupu do pražské Stromovky, v Bubenči, jsme navštívili kostel sv. Gotharda, kde dnes působí známý a literárně činný farář Miloš Szabo.

Na konci března jsme podnikli literární putování po stopách Vítězslava Háška, které jsme zahájili návštěvou gotického kostela sv. Vavřince ve Veliké Vsi. Právě z této vsi pocházeli předkové tohoto slavného básníka a žurnalisty. Příjemnou procházkou jsme došli až do Dolínku, kde se v bývalé hospodě manželům Háškovým dne 5. dubna 1835 narodil syn Vincenc. Dnes je zde přístupná malá literární expozice, přibližující mimořádné dílo a životní osudy Vítězslava Háška, kterému nebylo dopřáno se dožít ani čtyřiceti let. V červnu jsme se vydali do Klecan za dalším literátem, Václavem Benešem Třebízským, a to u příležitosti 175 let od jeho narození a 140 let od jeho úmrtí. Navštívili jsme místní faru, v níž se nachází i literární expozice, nedaleký kostel Nanebevzetí Panny Marie a zdejší dva Benešovy po-

mníky. Výlet jsme s klecanským farářem Pavlem Kunešem a Zdenou Lomovou zakončili prohlídkou výstavy v místním kulturním domě, která vznikla právě při příležitosti spisovatelových výročí. Záříjová prohlídka stálé expozice „Rozetčený svět“ v Muzeu literatury, kterou připravili zaměstnanci Památníku národního písemnictví, vyvolala u účastníků spíše polemiku, jak dnes široké veřejnosti představovat literární díla a jejich autory.

Dubnový přednáškový cyklus se zaměřil na osobnost Jana Žižky při příležitosti výročí jeho skonu. Téma cyklu bylo zvoleno zcela příhodně, jak dokazoval opakovaně zaplněný přednáškový sál v Historické budově NM, rovněž tak téměř třicet tisíc zhlédnutí záznamů z přednášek cyklu na YouTube kanálu Společnosti Národního muzea. Zahajovací přednášku pronesl Petr Čornej („Jan Žižka známý a neznámý“), na kterého následující týden navázal Robert Novotný („Proměny božského bojovníka. Jan Žižka v historické paměti“), „žižkovský“ cyklus pak zakončil Zdeněk Vybíral přednáškou „Chelčický a Žižka – dvě tváře husitské revoluce“. Listopadový přednáškový cyklus pod názvem „Umění 19. století a jeho publikum“ odkrýval literární i umělecko-historická témata, reflektující tehdejší myšlenkový svět české společnosti. Dalibor Dobiáš se věnoval Havlíčkově kritice Tylova „Posledního Čecha“ v kontextu čtyřicátých let 19. století. „Pomník Karolině Světlé. Strategie kanonizace literátky na přelomu 19. a 20. staletí“ byl název následující přednášky Petry Ježkové. Poslední přednáška cyklu, proslovená Petrem Šamalem, představila s využitím velmi bohaté obrazové dokumentace malířskou a sochařskou výzdobu profánních staveb na přelomu 19. a 20. století, do které byla důmyslně zakomponována i národní témata.

Byly vypraveny dva autobusové zájezdy, které cíleně směřovaly po stopách rodu Harrachů v Čechách. Na zámku v Jilemnici se nám věnoval Jan Luštinec, který nás mj. provedl výstavou „Ve znamení tří pštrosích per“, seznamující s významnými představiteli rodu Harrachů. Po prohlídce dalších pamětihodností Jilemnice jsme zamířili do Horní Branné, kde jsme navštívili harrachovskou hrobku sv. Kříže a místní zámek s expozicí „Život pod horami“. Druhý „harrachovský“ výlet nás zavedl na Hradecko. Zahájili jsme ho podrobnou prohlídkou novogotického zámku v Hrádku u Nechanic pod vedením jeho kastelána Martina Rejmana. A po procházce zámeckým parkem jsme pokračovali do Stěžer, kde jsme navštívili běžně nepřístupný zámek, spojený s působením první „hospodyňské školy“ v Čechách. Jejího zakladatele Jana Nepomuka Harracha jsme si připomněli také v místním empírovém kostele sv. Marka. Výlet jsme

Obr. 1–2. Interiéry žižkovských kostelů – kostel sv. Anny ve stylu tzv. beuronské secese a kostel sv. Prokopa v novogotickém stylu. Foto: Pavel Muchka.

zakořčili prohlídkou pozoruhodných kostelů v Libčanech a Kratonohách. Matiční připomínky především Jana Nepomuka Františka Harracha byly završeny v prosinci slavnostním odhalením sádrové patinované kopie jeho busty od Bohumila Kafky v budově Městského úřadu v Jilemnici. Kopii busty připravili studenti ateliéru restaurování Akademie výtvarného umění pod vedením Evy Míčkové. Většinu finančních prostředků spojených s realizací této busty se podařilo zajistit právě díky převisu z naší veřejné dobročinné sbírky, díky které byla v roce 2023 Harrachova bronzová busta umístěna v Historické budově Národního muzea.

Nově byly na četné žádosti do matičního programu za-

řazeny letní poznávací exkurze a výlety. Zajímavá byla návštěva protiatomového bunkru Bezovka z let 1950 až 1955, nacházejícího se v podzemí žižkovského vrchu Parukářka. Navštívili jsme také Národní památník na nedalekém vrchu Vítkov, kde nás právě končícími expozicemi Národního muzea provedl Tomáš Kavka z oddělení novodobých českých dějin Historického muzea NM. Netradiční byla prohlídka areálu nejmladšího kláštera v České republice, karmelu sv. Josefa, vystavěného v Drastech u Klecan. Velice působivý je kostel sv. Terezie z Ávily, v jehož podzemí jsou umístěny ostatky Marie Elekty, zakladatelky klášterů bosých karmelitek, které sem byly nedávno přeneseny z pražských Hrad-

Obr. 3. Literární putování po stopách Vítězslava Háška dne 30. března jsme zakončili v jeho rodném domku v Dolínku, kde nám podal výklad Roman Straka. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 4. V tzv. kaplance na klecanské faře jsme měli možnost s výkladem Zdeny Lomové navštívit malou literární expozici, připomínající Václava Beneše Třebízského. Foto: Jiřina Pokorná.

Obr. 5. Kostelem Nanebevzetí Panny Marie v Klecanech nás provedl místní farář Pavel Kuneš, který nám představil i svoji současnou duchovní malířskou tvorbu. Foto: Jiřina Pokorná.

čan. Rekordní návštěvnost měla prohlídka běžně nepřístupného zámku v Pakoměřicích u Prahy. Interiéry nás provedla a podrobněji seznámila s postupnou obnovou „nosticovského zámku“ jeho majitelka Lenka Nováčková. Měli jsme také možnost navštívit nedaleký zámek ve Zdíbech, kde nám jeho majitel Jakub Krejcar představil záměr celkové rekonstrukce zámekového areálu.

Významnou událostí roku 2024 byla výstava „Fragmenty paměti“, ukazující mimořádnost pražského svatovítského pokladu. Výstavou nás v drážďanském Lipsiusbau provedl přímo její autor Jiří Fajt, se kterým jsme se zároveň domluvili na pokračování prohlídek uměleckých sbírek v Drážďanech v dalších letech. Ve spolupráci s Galeríí hlavního města Prahy se podařilo pro členy realizovat také prohlídky objektů v její správě. V srpnu jsme prošli interiéry zámku v Troji, který nechal vybudovat v letech 1679 až 1685 Vác-

lav Vojtěch ze Šternberka. Později v říjnu jsme navštívili pozoruhodný gotický Dům U Kamenného zvonu včetně běžně nepřístupných částí. Realizována byla také prohlídka nedávno rekonstruovaných reprezentativních velkých sálů secesní Fantovy budovy na Hlavním nádraží v Praze.

Matiční program pravidelně doplňují i prezentace nových nakladatelských počinů. V tomto směru bylo zcela mimořádné uvedení knihy „Toužimský & Moravec. Příběh nakladatelství“, připravené Vladimírem Prokopem a Michalem Moravcem. Tématu nakladatelského podnikání se Matice česká věnovala i v rámci prohlídek Laichterova domu na Vinohradech, postaveného v letech 1908 až 1910 podle návrhu Jana Kotěry, kde nás provázel potomek nakladatele Jana Laichtera Štěpán Lars Laichter. Martin Nekola představil členům svoji novou knihu „Metropole české Ameriky“, přibližující život a historii krajanských komunit ve vybra-

Obr. 6. Kostel sv. Vavřince ve Veliké Vsi je mimořádnou gotickou stavbou, kterou nám blíže představil heraldik Jan Oulík. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 7. Jarní přednáškový cyklus Matice české pod názvem „Návraty k Janu Žižkovi“ byl zahájen dne 4. dubna přednáškou Petra Čorneje, která měla zcela mimořádnou návštěvnost. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 8. Zámek Hrádek u Nechanic byl postaven jako reprezentační a letní sídlo hraběcího rodu Harrachů v letech 1839 až 1857 Františkem Arnoštem hrabětem z Harrachu. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 9. Se současnou majitelkou zámku v Pakoměřicích u Prahy Lenkou Nováčkovou jsme měli možnost se seznámit v srpnu, kdy nás podrobně provedla zámeckým areálem, který byl od roku 1652 spojený se šlechtickým rodem Nosticů. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 10. V zámeckém parku na Hrádku u Nechanic je umístěna busta Jana Nepomuka Františka hraběte Harracha od Bohumila Kafky. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 11. Slavnostní odhalení busty Jana Nepomuka Františka hraběte Harracha v zasedací síni Městského úřadu v Jilemnici proběhlo dne 10. prosince. Na fotografii je zachycen Jan Luštinec, emeritní ředitel Krkonošského muzea v Jilemnici, který představil vztah hraběte Harracha k Jilemnici a Krkonošům. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 12. Interiér zámku v Pakoměřicích u Prahy postupně prochází náročnou obnovou. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 13. Interiér kostela sv. Terezie z Ávily v areálu karmelu sv. Josefa v Drastech u Klecan. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 14. Dne 15. července jsme navštívili karmel sv. Josefa v Drastech, který byl uveden do užívání v červnu 2024. Klášteru řádu bosých karmelitek dominuje kostel sv. Terezie z Ávily. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 15. Sídlo nakladatelství Jana Laichtera vyprojektoval Jan Kotěra na začátku 20. století. V roce 1937 byla realizována ná-
stavba domu podle projektu Pavla Janáka. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 16. Schodišťové hale Laichterova domu, jejíž výmalbu navrhl František Kysela, dominuje busta nakladatele Jana Laichtera. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 17. Dne 9. října se uskutečnila prezentace nové knihy pod názvem „Toužimský & Moravec. Příběh nakladatelství“, která podrobně a fundovaně představuje slavné nakladatelství dobrodružné literatury. Foto: Archiv nakladatelství Toužimský & Moravec.

Obr 18. Dne 15. října byl v Historické budově NM uspořádán hojně navštěvený písňový recitál pod názvem „Písně pro jeden hlas při kytarě“, který připravili Ondřej Benek a Jan Tuláček. Představil dobově oblíbené písně Františka Maxe Knížete (1784–1840). Foto: Pavel Muchka.

Obr. 19–20. Komentovaná podvečerní prohlídka prostor Národního divadla dne 23. května nás na závěr zavedla i na jeho střechu. Foto: Pavel Muchka.

ných amerických velkoměstech, sestavenou na základě letitého archivního výzkumu v USA.

Novinkou matičního programu byly v roce 2024 komentované prohlídky významných pražských divadelních scén včetně jejich zázemí. Z důvodu většího zájmu se uskutečnily opakované návštěvy Státní opery, Stavovského a Národního divadla. Zvláště vydařené byly prohlídky tří scén Městských divadel pražských s fundovaným výkladem historika architektury Jakuba Potůčka, se kterým se v roce 2025 budeme setkávat na pražských architektonických procházkách.

V závěru roku se uskutečnily rovněž dva hudební pořady. První v podání Ondřeje Beneka a Jana Tuláčka představil dnes téměř zapomenutou tvorbu Františka Maxe Knížete pod názvem „Písňe pro jeden hlas při kytarě“, a to při příležitosti 240. výročí narození tohoto dobově velmi oblíbeného skladatele, jehož tvorbu na kytaru hrál například Karel Hynek Mácha. V rámci druhého koncertu zazněly známé

i neznámé vánoční písňe v podání Malé české muziky Jiřího Pospíšila pod vedením Jakuba Sršně.

Matiční listy promyšleně doplnily celá *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia litterarum*, která přinesla vybrané příspěvky z mezinárodní vědecké konference pod názvem „Josef Jungmann: Od jazyka k identitě“, konané v roce 2023 rovněž pod matiční záštitou v Národním muzeu, a to příspěvkem Lubomíra Sršně „Památky na Josefa Jungmanna ve sbírkách Národního muzea“. Pokračoval také matiční projekt realizace literárně zaměřených panelů. Ve spolupráci s Václavem Petrbohem z Ústavu pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. vznikly dva panely. První přibližuje německy píšícího spisovatele Wenzela Karla Ernsta, který se ve vězení, kam byl poslán z politických důvodů, naučil obtojně česky a navázal zde hluboká přátelství s národně orientovanou českou inteligencí. Panel bude umístěn v obci Lipová/Liščí ve Šluknovském výběžku, kde se autor narodil. Druhý panel,

jehož reprodukce již byla otištěna v *Matičních listech* za rok 2023, přibližuje Vojtěcha Rakouse, česko-židovského spisovatele, v jeho rodném Brázdímě u Brandýsa nad Labem.

Na rok 2025 se připravují tradiční přednáškové cykly, literární a historické exkurze a výlety, komentované prohlídky výstav. Budeme se ale především věnovat nakladatelské činnosti, která je hlavním posláním Matice české již od počátků jejího vzniku. Rovněž bude pokračovat péče o hroby osobností, spojených s literaturou nebo Národním muzeem, do níž se nově aktivně zapojilo několik členů.

Pavel Muchka

předseda Společnosti Národního muzea
Knihovna Národního muzea
oddělení knižní kultury
Vinohradská 1
110 00 Praha 1